

Proposta ponència
XIVè CONGRÉS ORDINARI DEL PARTIT SOCIALDEMÒCRATA
26 de novembre del 2016

Per un sistema electoral proporcional i representatiu

Judith Salazar
Susanna Vela

1. Tenim un sistema electoral just?

Actualment, el nostre sistema electoral no és proporcional ni, per tant, representatiu.

La representació al Consell General s'atorga per un sistema de doble llista, la meitat de la representació del Consell s'escull per circumscripció nacional i l'altra meitat per circumscripció parroquial.

Pel que fa a la circumscripció nacional, l'elecció és proporcional ja que el vot de cada elector, sigui del territori que sigui, val el mateix. Així doncs, la desproporcionalitat es produeix, de forma clara, a la circumscripció parroquial.

D'una banda, es produeixen importants desviacions en la proporcionalitat del vot en els territoris amb menys població versus els que en tenen més. A tall d'exemple, si prenem com a criteri de mesura el cens electoral en termes absoluts –sense tenir en compte la participació–, en les darreres eleccions nacionals cada vot en la circumscripció parroquial d'un elector de Canillo equivalia aproximadament a 8,11 vots d'electors d'Andorra la Vella.

D'altra banda, els dos escons assignats a cada parròquia s'assignen a la llista més votada i no de forma proporcional entre els candidats que hi concorren. Exemplificant, si concorren dues llistes i una obté el 50,1% dels vots i l'altra el 49,9%, la primera obtindrà dos escons al Consell General i la segona cap.

Els organismes internacionals com l'Oficina d'Institucions Democràtiques i dels Drets Humans (ODHIR) de l'Organització de Seguretat i Cooperació a Europa (OSCE), van criticar, el 2011, les greus desigualtats del sistema electoral andorrà <http://www.osce.org/odihr/elections/76277>. A banda de destacar el percentatge petit de nombre d'electors respecte a la població resident, la necessitat de facilitar la participació dels residents no nacionals en les eleccions locals i la necessària reducció de reduir els anys necessaris per poder-se nacionalitzar a 10, el seu informe assegura que es produeixen desviacions de fins a un 400% entre uns territoris i altres a l'hora

d'obtenir un escó al Consell General. La diferència màxima recomanable no hauria de superar el 15% segons el codi de bones pràctiques en processos electorals del Consell d'Europa.

2. Per què volem una reforma del règim electoral?

Per als progressistes la igualtat és un valor fonamental en totes les seves dimensions i és per això que som favorables al fet que el pes de cada vot sigui idèntic.

Apostem per un sistema al més proporcional i representatiu possible.

L'objectiu és canviar el sistema electoral per fer-lo més democràtic i fer que el resultat de les eleccions sigui més representatiu per tal que la composició de les institucions sigui un reflex molt més fidel de la societat que han de representar.

Després de fer una pinzellada respecte a la desigualtat palmària en què incorre el sistema d'assignació d'escons per circumscripció parroquial en les eleccions nacionals, no podem obviar l'altre paradigma de manca de proporcionalitat electoral, ergo de representativitat institucional, que hi ha a les eleccions comunals. Aquest sistema atorga la meitat dels seients del Consell de Comú a la llista més votada i l'altra meitat es reparteix proporcionalment entre els concurrents més votats. Atorgar la majoria a la llista més votada, per més que assegni la governabilitat de la institució, buida de contingut el resultat de les eleccions i relega les forces menys votades a una minoria sense incidència real en el si del Comú.

Per exemplificar l'argument de manca de representativitat del sistema de llista per circumscripció parroquial i del de les eleccions comunals cal reflexionar, en primer lloc, respecte de la composició actual del Consell General. En cas d'haver comptat amb una llista única, a partir dels percentatges obtinguts en la circumscripció nacional de les darreres eleccions del 2015, Demòcrates per Andorra comptaria amb 10 escons, Liberals d'Andorra amb 8 escons, Partit Socialdemòcrata amb 7 escons i Socialdemocràcia i Progrés amb 3 escons. Un altre exemple molt il·lustratiu, en aquest cas de les eleccions comunals, és la configuració del Comú de Sant Julià de Lòria, on després que *Laurèdia en comú* obtingués el 50,36% dels sufragis i Liberals d'Andorra el 49,64% restant, el primer compta amb una representació de 9 seients, contra els 3 seients amb què compta el segon en el si del Comú.

3. Les propostes

Les propostes que presentem van en dos sentits:

3.1. Garantir la representativitat. Cal modificar el règim electoral –tant nacional com comunal– que requerirà, finalment, canvis constitucionals.

3. 2. Fomentar la participació en les eleccions. Introduir canvis immediats a la Llei del règim electoral que permetin garantir la democràcia en el procés electoral.

3.1. Representativitat

3.1.1. Eleccions generals

Proposem una reforma a dos velocitats:

A. Escons parroquials repartits proporcionalment als dos candidats més votats

En primer lloc es proposa canviar la Llei qualificada de règim electoral per tal que els escons adscrits al territori s'assignin per un criteri de proporcionalitat i no de llista més votada, és a dir que els dos escons per parròquia s'assignin als candidats més votats. A tall d'exemple, si s'assignessin els dos escons de forma proporcional als candidats més votats, en les darreres eleccions nacionals del 2015, a Canillo haguessin resultat escollits els dos candidats de DA (que va obtenir el 80,73 % dels sufragis) però el PS hagués assolit escons en les parròquies d'Encamp, Andorra la Vella i Escaldes-Engordany.

L'objectiu d'aquesta proposta és poder configurar nous escenaris més representatius sense que sigui necessària una reforma constitucional.

L'objectiu final del nostre model electoral, però, ha de ser el d'un règim electoral més representatiu i, per tant, més just i equitatiu. Aquesta representativitat més proporcionada entenem que es pot assolir amb per mitjà de dues propostes que requereixen una reforma constitucional i que el fet diferenciador entre ambdues és, en primer terme, el criteri de representativitat territorial.

B. Sistema de llista única nacional

Aquesta proposta consisteix en l'assignació dels 28 escons al Consell General a partir d'una única circumscripció nacional.

C. Sistema de repartiment territorial d'escons en funció del cens electoral de cada territori

A partir d'aquesta proposta s'assignaria un nombre d'escons a cada parròquia segons el nombre d'electors que hi estiguin censats.

Per exemplificar, si prenem com a base les darreres eleccions generals del 2015, a Canillo li correspondria 1 escó, 4 a Encamp, 2 a Ordino, 3 a la Massana, 8 a Andorra la Vella, 4 a Sant Julià de Lòria i 6 a Escaldes-Engordany.

Sense perjudici d'altres arguments, creiem que el sistema de llista única comporta, *a priori*, l'equivalència de tots els vots dels ciutadans, visquin on visquin, i atorga més autonomia als partits a l'hora de confeccionar les llistes

electorals. Per contra, aquest sistema no assegura la representativitat territorial.

En un segon estadi es podria valorar si la llei electoral hauria de regular altres requeriments per a la confecció de les llistes dels partits com ara la paritat de gènere, la representació territorial, etc.

El sistema de preassignació territorial proporcionada d'escons, contràriament a la proposta anterior, assegura la representació territorial en un Estat unicameral, però pot arribar a encotillar més els partits en la designació dels seus candidats. A banda, el sistema d'assignació per la resta més elevada no permet assolir la quota de proporcionalitat del sistema de llista més votada en què sí que s'assoleix el criteri "una persona un vot", tot i que se situa en un estàndard acceptable.

3.1.2. Eleccions comunals

L'objectiu és assolir un repartiment proporcional dels consellers comunals en funció del resultat electoral.

Amb l'actual composició de 12 seients comunals es plantegen dos opcions:

- Repartiment proporcional en què el cònsol major i el cònsol menor haurien de ser de la llista més votada.
- Repartiment totalment proporcional.

Amb una opció d'aprimament dels comuns vinculada al model de centralització de les competències, cal decidir a l'entorn de les propostes següents:

- Definir una composició comunal que no excedeixi els 10 consellers.
- Suprimir la figura del cònsol menor.
- Repartiment proporcional en què el cònsol major seria de la llista més votada. Es podria establir la facultat de vot diriment a favor del cònsol en cas d'empat en una votació.

3.2. Foment de la democràcia participativa

3.2.1. Enfortiment i millora del procediment democràtic

Considerant que l'accessibilitat relativament minvada als col·legis electorals durant la jornada electoral i les interferències que causa la composició de les meses electorals, creiem que la implantació i la implementació de les mesures següents contribuiria a millorar i enfortir el procediment democràtic:

1. Incrementar el nombre de col·legis electorals i de meses de vot, més enllà de les seus comunals i de les capitals de parròquia, per afavorir i facilitar l'exercici del vot, apropant les urnes als electors.
2. Substituir la tradicional composició de les meses (membres del comú) per ciutadans convocats per sorteig de manera que la ciutadania gestioni el procés de votació.

3.2.2. Canals participatius relatius al procés electoral

1. Revisió del vot per correu: ampliar-ne l'abast.
2. Revisió del vot per dipòsit judicial: reduir el seu abast a raons d'excepcionalitat.
3. Introducció del vot electrònic: avui existeixen tècniques i sistemes informàtics que permeten que el vot a través de la xarxa sigui segur i que garanteixen, alhora, la confidencialitat (el secret del vot).

Propostes d'acord aprovades al Congrés ordinari del 26 de novembre del 2016

ELECCIONS GENERALS

1. Que s'avanci cap a un model més proporcional en el que els 28 consellers s'assignin per circumscripció única nacional. Aquesta assignació ha de respectar un criteri de representativitat mínima dels partits concurrents, a partir d'un percentatge mínim dels sufragis, per tal d'evitar que concorrin a l'assignació d'escons els partits amb escassa representació electoral.
2. Que en un primer moment, dels 14 escons assignats per circumscripció parroquial, els dos escons de cada parròquia s'assignin als dos candidats més votats a partir d'un criteri de proporcionalitat de la forma següent: el primer escó s'assigna directament a la llista més votada. Fet això, es divideix per dos el resultat electoral d'aquesta i el valor resultant és el que competeix amb els resultats de la resta de llistes, assignant-se el segon escó a la llista guanyadora d'entre totes elles.

ELECCIONS COMUNALS

1. Aprimar la composició de l'ens comunal en definir una composició comunal que no excedeixi els 10 consellers comunals. Suprimir la figura del cònsol menor. Repartiment totalment proporcional.

FOMENT DE LA DEMOCRÀCIA PARTICIPATIVA

1. Incrementar el nombre de col·legis electorals i de les meses de vot, més enllà de les seus comunals i de les capitals parroquials, per afavorir i facilitar l'exercici del vot, apropant les urnes als electors.
2. Nova composició de les meses electorals per ciutadans convocats per sorteig de manera que la ciutadania gestioni el procés de votació.
3. Ampliar i millorar el procés electoral per tal de reduir l'abast del vot per dipòsit judicial a raons d'excepcionalitat:
 - a) Ampliar l'abast del vot per correu.
 - b) Introduir el vot electrònic, amb totes les garanties jurídiques per assegurar la seva validesa.

S'emplaça el Comitè Executiu perquè iniciï la redacció d'un projecte de modificació de la Llei electoral (Llei 28/2007, de 22 de novembre, qualificada de modificació de la Llei qualificada del règim electoral i del referèndum, text refós) basada en les propostes d'acord d'aquesta ponència que hagin estat adoptades.

Un cop enllestida la proposta de modificació de la Llei (i aprovada o validada pel Comitè Directiu) s'encarrega al Grup Parlamentari que l'entri a tràmit com a proposició de llei.

Andorra la Vella, 25 d'octubre del 2016